

Anita Gāga: «Sociālais darbs ir cilvēkciņas caurausts»

Egita Terēze Jonāne

Anita Gāga divdesmit gadus strādā Preiļu novada Labklājības pārvaldē, un, būdama pārvaldes vadītājas vietniece, ikdienā iestājas gan par sociālo darbinieku, gan mazaisargāto cilvēku, realizē dažādus uz pakalpojumu vērstus projektus. Sarunā “Vietējai Latgales Avīzei” viņa teica, ka sociālais darbs nav viegls, tomēr šajā jomā iesaistījušies tie, kuri savus pienākumus veic ar lielu cilvēkciņu.

Lūdzu, pastāstiet par sevi.

— Esmu dzimusi un augusi Raiņa jaunu dienu zemē Aizkalnes pagastā. Ir pabeigta Aizkalnes pamatskola, kurā tagad aizkalnieši, un šajos darbos iesaistījusies arī mana mamma Ilga Gāga, veido kopienas sanāksšanas vietu un iedzīvina atmiņas par skolas laiku. Mamma man mācīja bioloģiju, mājturību un vizuālo mākslu. Mēs visi zinājām – kā nāks maija mēnesis, tā bioloģijas stundās tas būs augu atpazīšanas mēnesis. Mamma savāca visus pļavas augus, salika tos uz galda, un mums bija jāpieraksta uz lapiņām to nosaukumi, un visa skola pazina augus. Aizkalnes pamatskolā strādāja ļoti gudri skolotāji. Īpašas atmiņas ir par skolotājiem Lozdām. Mudrīte Vija Lozda bija mana klases audzinātāja no 5. līdz 9. klasei, viņa arī mācīja vēsturi. Kad 2018. gadā bija mūsu klases salidojums, mūsu klases audzinātāja Mudrīte Vija Lozda atkal salsildīja ar sirds siltumu. Bet Jānis Lozda, mācot orientēšanās sportu, iesēja mūsos mīlestību uz dabu un mežu. Mūsu klases 99 % skolēnu bija iesaistīti orientēšanās sportā, mēs pavadījām ļoti daudz laika Dovalles mežā un piedalījāmies daudzās sacensībās tepat Latvijā. Bieži vien arī stundas notika dabā, turpat atradās sporta laukums, kurš visu laiku bija apdzīvots. Notika pārgājieni un velobraucieni, iedomājieties – tajos laikos ar parastajiem velosipēdiem (toreiz nebija tādu braucamo ar vairākiem ātrumiem) mēs varējām mīties līdz Lielajam Nīcgales akmenim, pārnāksnot tur līdzpaņemtajās lielajās, smagajās teltīs, un mīties atpakaļ. Tas bija liels piedzīvojums.

Liels paldies arī skolotājiem Irēnai un Jurim Švarciem, tāpat Veronikai Pastarei, jo, pateicoties viņas iedrošinājumam, no bērnu dienām es un māsa ar vecākiem piedalījāmies Latvijas TV dziedošo ģimeņu saietā «Spiets», tāpat mēs dziedājām folkloras kopā un korī. Daudz laika pavadīts Raiņa muzejā Jasmuižā, esam skolas laikā brīvprātīgi palīdzējuši pieskaņīt ekspozīcijas lielo ekskursantu tūrēs. Mēs vērogi klausījāmies, ko stāsta gidi, pēc tam varējām arī paši pastāstīt, kur izmanto māla podu utt. Viennozīmīgi man ir sirdssiltākās atmiņas par Aizkalnes pamatskolu un

manas saknes ir Jasmuižā. Atceros, kā tētis (viņš strādāja kolhozā) mūs, bērnus, ņēma līdz kombainā. Un vēl man palicis prātā tas, ka Aizkalnē vienmēr bija daudz bērnu.

Un tad jau bija Preiļu Valsts ģimnāzijas laiks, jūsu klasi sauca par «zelta meitenēm»...

— ... tieši tā. Mūsu humanitārā kursa klasē bija 26 meitenes un neviena puisis. Ja Aizkalnes pamatskolas skolotāji iemācīja mīlēt dabu, tad Preiļu Valsts ģimnāzijas skolotāji pieradināja grāmatām. Latviešu valodas un literatūras skolotāja Silvija Kivko bija mūsu klases audzinātāja, turklāt mūsu kursam bija sešas – septiņas latviešu valodas un literatūras stundas nedēļā, tāpat atsevišķas stundas bija veltītas ārzemju literatūrai. Es vēl tagad atceros, ka mums vajadzēja salīdzināt Homēra un Veidenbauma daiļradi. Ģimnāzijas skolotāji iemācīja rakstīt zinātniski pētnieciskos darbus. Pateicoties skolotājai Silvijai, pirmo šādu darbu veltīju vecvārdiem Rūdolfa Blaumaņa novelēs, un šo darbu aizstāvēju Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātē (toreiz man bija 16 gadi). Kāpēc es to atminos? Kad vēlāk iestājos Latvijas Universitātē, studēt bija viegli, labi padāvās kursa darbi, pētnieciskie darbi, pēc tam arī diplomdarbs, jo ģimnāzijas skolotāji jau bija iemācījuši analizēt, vērtēt, pētīt.

Kā jūs nonācāt sociālās palīdzības jomā?

— Latvijas Universitātē studēju par sociālo psihologu. Kāpēc izvēlējos šo jomu? Tāpēc, ka Preiļu Valsts ģimnāzijā psiholoģiju pasniedza toreizējais skolas direktors Jānis Eglītis. Tās bija fantastiskas stundas. Ja viņš nemudinātu lasīt un analizēt psiholoģijas kontekstā Alfrēda Dziļuma «Saplēsto krūzi», Džordža Orvela «Dzīvnieku fermu», Gabriela Garsijas Markesa «Simts vientulības gadu» u. c., tad, pieļauju, es tās nelasītu. Uzskatu, ka Jānis Eglītis bija dāvana Preiļiem. Viņš izglītības kvalitātes latīņu ģimnāzijā pacēla ļoti augstu; manā laikā ģimnāzijā bija iestājeksāmeni.

Sociālā psiholoģija ir nozare, kas aptver vairākas jomas, tostarp sociālo darbu, tāpēc mums bija prakse vīriešu patversmēs Rīgā, psihiatriju apgūvām Tvaika ielā

toreiz sauktajā Psihiatrijas centrā, es atminos, Rīgas Stradiņa universitātes Anatomikuma pasniedzēji stāstīja par cilvēka smadzeņu darbību... Toreiz man šķita, ka cilvēks ir ļoti interesants un ka būtu svarīgi viņu pazīt labāk.

Pateicoties Jānim Eglītim, 2005. gadā atgriezos Preiļos. Viņš man piedāvāja strādāt Sociālajā dienestā par vadītājas vietniecei, vēl pēc kāda laika – par vadītāju. Tolaik bija jāsabalansē sociālais darbs ar klientiem un administratīvie pienākumi (nebijām liels kolektīvs), turklāt vienlaikus Daugavpils Universitātē ieguvu maģistra grādu sociālajās zinātnēs. Nu jau 20 gadus darbojos sociālās palīdzības un pakalpojumu jomā. Šobrīd atbildu par personālu, iestādes iekšējiem normatīvajiem aktiem, gatavoju līgumus, veicu pakalpojumu reģistrēšanu, iesaistos dažādu projektu īstenošanā, kā arī pildu vēl daudzus citus pienākumus.

Kas šobrīd aktuāls sociālās palīdzības nozarē?

— Mēs ar kolēģiem savu darbu organizējam tā, lai vairāk ieviestu uz cilvēkiem orientētus pakalpojumus. Pabalsti ir īslaicīga palīdzība, bet es redzu, ka jāpiedāvā pakalpojumi, kas orientēti uz cilvēku.

Pirmais projekts, ko īstenojām 2010. gadā, bija Krīzes centra izveidošana Preiļu novada pašvaldības renovētajā pagasta ēkā Līčos. Pēc tam turpat par deinstitucionalizācijas projekta finansējumu izveidojām grupu dzīvokļus. Vēl Līčos ir ieviesti divi citi pakalpojumi – gan pakalpojumu centrs (tas nav pansionāts, bet piedāvā izmitināšanu senioriem, kuriem savā dzīves vietā dzīvot vairs nav iespējams), gan fizioterapeita kabinets bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, kur strādā brīnišķīga fizioterapeite Oksana Kitajeva. Tāpat veiksmīgi darbojas Dienas aprūpes centrs Preiļos, kurš ar šī brīža personālsastāvu darbu uzsāka 2012. gadā Eiropas Sociālā fonda projektā, bet tika ievērojami pilnveidots deinstitucionalizācijas projektā. Es dienu dienu redzu pa kabineta logu, kā šī centra klientiem uzlabojas veselība un emocionālais tonuss, kā mazinās slimību simptomi. Ja sākotnēji klients nevarēja atnākt uz Dienas aprūpes centru viens pats vai viņš nekomunicēja, tad šodien viņš vairs nebaidās un iet uz šo centru viens pats, bet klusētājs ir sācis runāt. Viņi veiksmīgi ir iekļāvušies sabiedrībā. Šo es uzskatu par visspilgtāko piemēru tam, ka tikai ar mērķtiecīgiem pakalpojumiem ir iespējams atgriezt cilvēku sabiedrībā.

Priecājos, ka šobrīd top Terapeitiskais dārzs pie Labklājības pārvaldes. Ticu, ka tur katrs stūrītis, apstādīts ar drošiem ārstējošiem augiem un aprīkots ar sajūtu taku, attīstīs visas maņas un mazinās dažādu diagnožu apgrūtinājumus Dienas aprūpes centra klientu ikdienā. Turklāt projektā iekļauti arī dažādu jomu speciālisti, kā to paredz normatīvie akti, ar mērķi veicināt cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem iekļaušanos sabiedrībā.

Sociālā joma, tāpat kā psiholoģija, palīdz iepazīt ne tikai līdzcilvēkus, bet arī sevi. Vai jūs par sevi esat uzzinājusi kaut ko jaunu?

— Sapratu, ka ir divu raksturu cilvēki – vieni var strādāt ar cilvēkiem (sociālais darbinieks, asistents, sociālais aprūpētājs utt.), bet citi – organizēt un vadīt. Pēc viena smaga pārdzīvojuma sapratu, ka varu būt labs administrators.

Jūs esat bagāta mamma – lolojat trīs bērnus...

— ...bērni ir mana un vīra lielākā vērtība un mīlestība. Jaunākā meita Dārta (10 gadi), kad bija mazāka, teica, ka viņai būs četri bērni. Viņai ļoti patīk balets, tāpēc nopirkām īstās puantes, un Dārta pati skatās video un dejo. Vecākajai meitai Martai ir 17 gadi, arī viņa mācās Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijā. Marta ir radoša, viņai ir ļoti laba krāsu, apģērba un telpiskuma izjūta, tāds vairāks dizainera talants. Un Marta ir ļoti labs kulinārs, viņas tiramisū ir visgaršīgākais pasaulē. Dēls Kārlis šogad sāka mācības ģimnāzijā 7. klasē, viņam Raiņa dzimšanas dienā – 11. septembrī – palika trīspadsmit gadi. Viņš aizraujas ar robotiku, tāpēc pārgāja mācīties uz ģimnāziju. Jūsu «Vietējā Latgales Avīzē» bija raksts, kā Preiļu Robotikas kluba dalībnieki izcīnīja godalgas starptautiskajās sacensībās «Robotex» Tallinā – starp dalībniekiem bija arī Kārlis.

Mēs esam liela ģimene, un mums ir svarīga kopā būšana, našķojoties ar Martas kūciņām vai braucot ar velosipēdu, vai ceļojot arī ārpus Latvijas.

Un jūs esat liela grāmatu lasītāja...

— ...grāmatas ir mana aizraušanās no tā brīža, kad izlasīju sērijas «Brīnumzeme» grāmatas. Man grāmata ir tikpat svarīga kā būšana ar ģimeni un būšana dabā. Kad bērni bija mazi, sēdinājām viņus sēdeklišos un braucām ar velosipēdiem pie vecākiem, un no tā brīža velobraukšana ir mūsu ģimenes kopīgais hobijs. Te vislielākais nopelns ir tieši vīram, kurš par velosipēdiem zina visu un izveidojis pat velodarbniecību Preiļos. Kad Martai bija 12 gadi, viņa ar vīru 17 dienās, nakšņojot teltīs, apbrauca ar velosipēdiem gar robežu visu Latviju, tāpat divas reizes abi velojuši uz Rīgu...

Kas jūs motivē attīstīt sociālās palīdzības jomu?

— Šajā jomā, tāpat kā citās nozarēs, ir daudz birokrātijas un nepietiekams finansējums, tomēr lepojos ar saviem kolēģiem. Viņi bieži vien strādā pāri spēkam, jo vēlas palīdzēt katram, kurš atnāk uz Sociālo dienestu, Labklājības pārvaldi, Dienas aprūpes centru vai mitinās sociālās aprūpes centros. Katrs ieviestais pakalpojums nes augļus un dod apziņu, ka palīdzēt cilvēkam – tas ir ļoti svētīgs darbs. ■

Anitas Gāgas arhīva un Egitas Terēzes Jonānes foto

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Anita Gāga: «Sociālais darbs ir cilvēkciņas caurausts»» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds